

**Забудь усе, окрім мене**

**КУПИТИ**

## Про книгу

Іззі Янг - яскрава постать з покоління «бітників», поет і музи- кознавець, засновник знаменитого нью-йоркського Фольклорного центру в Грінвіч-Віллідж і власник стокгольмської фольклорної крамнички, друг і перший продюсер Боба Ділана (це саме йому нобелівський лауреат присвятив пісню «Talking Folklore Center»), невтомний популяризатор народної музики, організатор числен- них фолк-концертів і зустрічей з авторами пісень у Нью-Йорку і в Стокгольмі. А ще він - батько Філомени Грандін, чию книжку ви тримаєте в руках і яку вона розпочала писати ще за його життя. У мозаїці спогадів доньки й крізь призму родинних стосунків у цьому творі розкривається образ відомого і водночас невідомого Іззі Янга.

ЩЕМКА ІСТОРІЯ ПРО БАТЬКА, ДОНЬКУ І БОРОТЬБУ ЗІ СТАРІСТЮ

Філомена  
Грандін  
**Забудь усе,  
окрім мене**

*Переклад Микити Никончука*

## Анотація

*Іззі Янг — яскрава постать з покоління «бітників», поет і музикознавець, засновник знаменитого нью-йоркського Фольклорного центру в Гринвіч-Віллідж і власник стокгольмської фольклорної крамнички, друг і перший продюсер Боба Ділана (це саме йому нобелівський лауреат присвятив пісню «Talking Folklore Center»), невтомний популяризатор народної музики, організатор численних фолк-концертів і зустрічей з авторами пісень у Нью-Йорку і в Стокгольмі. А ще він — батько Філомени Грандін, чию книжку ви тримаєте в руках і яку вона розпочала писати ще за його життя. У мозаїці спогадів доньки й крізь призму родинних стосунків у цьому творі розкривається образ відомого і водночас невідомого Іззі Янга.*

**Усі права застережені.** Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати в будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко»**.

**ISBN 978-617-553-074-0**

Copyright © Philoméne Grandin 2021

Enligt avtal med Salomonsson Agency AB

© Микита Никончук, український переклад, 2024

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2024

## 2016

— Твій батько попросив подзвонити. Тут купа журналістів, було б добре, якби ти приїхала якомога швидше.

— Що сталося?

— Боб Ділан отримав Нобелівську премію.

Рештки обіду я залишила на кухні. Швидко нафарбувалася, сіла на велосипед і щодуху поїхала туди. Через десять хвилин я підіймалася вулицею Волльмара Іксулла і здалеку побачила невеличку чергу перед крамницею. Насправді то була не крамниця, радше просто приміщення, у якому тато проводив концерти раз на тиждень або пив каву з друзями. Подолавши схил, я зняла шолом. Почувалася дурнувато важливою, коли паркувала велосипед: «Це донька! Пропустіть її без черги!». Крізь вікно побачила, як два сусіди, немов ангели-охоронці, стояли обабіч тата. Щойно я зайшла, вони розповіли, що записали всіх у чергу й не впускали журналістів. Тато ж сидів на троні — високому шкіряному кріслі. То насправді було перукарське крісло й ногою його можна було підіймати або опускати — черговий подарунок від друзів і знайомих. Його голову прикрашала панاما, хоч надворі стояла середина жовтня. Тата зовсім не бентежили спалахи камер, він привітно вітався з усіма, хто заходив. Приймав одного журналіста за іншим. Вони ж розставляли пастки, хотіли, щоб батько сказав щось погане, але він добре тримався. Жартував, порівнював їхні камери, кричав англійською з виразним американським акцентом:

— У кого ж найбільша? Хто з вас найрозумніший?

Його єврейський нью-йоркський діалект заповнював усю кімнату. Я впізнала його гумор, зайшла в мінікухню, що була в

задній частині крамниці, і серед усіх стосів журналів на тему народної музики, дисків і дискет шукала склянку. Зрештою, знайшла одну більш-менш чисту й набрала води з-під крана в туалеті. Не дихала носом. Стіни цієї маленької кімнати були завішані картинами й афішами, достоту, як і в самому магазині. Над унітазом у рамці висів папірець, на якому я ще в підлітковому віці написала: «Шановні чоловіки, підіймайте, будь ласка, кришку, коли робите свої справи». Рожева скріпка з вісімдесятих висіла в одному з кутів. Мої черевики буквально липнули до підлоги.

Я повернулася в тимчасову телестудію. Пройшла повз полицки, на яких аж роїлися книжки й вирізки з журналів, дала татові склянку, а у відповідь одразу дістала поцілунок у щоку.

— А ось і моя донька, і що б я без неї робив?!

Просто посеред усієї метушні на стаціонарний телефон подзвонили зі Шведської академії — хотіли номер Ділана. Жінка, що телефонувала, — нібито Сара, — мала різкий голос. Як у найгіршого журналіста. Їй потрібен був номер, тут і зараз. Я попросила її передзвонити за п'ять хвилин. Жінка протестувала. Я рішуче поклала слухавку й почала гортати старі телефонні книжки, переглядати електронні листи, розглядала стіну, на якій тато писав номери телефонів маркером. Витягувала шухляди з прилавка, який тут стоїть ще, мабуть, відтоді, коли тут продавали молоко. Мені вдалося щось знайти, але цифри й адреси були якимось дивними. Тата тим часом оточили журналісти й він скаржився на те, що всі ставлять питання англійською:

— Я живу тут уже сорок років, я вмію розмовляти шведською.

Хоч насправді він повсякчас перестрибував з однієї мови на іншу.

Через кілька хвилин жінка з Академії зателефонувала знову, вимагаючи бажане. Тато краєм вуха почув розмову й

дратувався, що нас постійно турбують. Кричав, щоб я їх усіх послала під три чорти. Мені знову довелося покласти слухавку, і я одразу почула його історію, уже, мабуть, усоте:

— Ділан зайшов до крамниці, почав грати, так ми й затоваришували — усе за тринадцять хвилин. А потім він написав мені дві пісні.

Тато зробив ковток зі склянки.

— Саме я вперше збагнув, що він має виступати перед великою аудиторією. Тому він мені й довіряв. Коли я винайняв Карнегі-голл, люди казали: «Are you crazy!».

Батько пародіював подив людей і театральнo роззявляв рота.

— Але я просто казав: «Краще цього хлопця я нікого не чув». А я про таке не жартую.

Насамкінець журналісти дістали відповіді на всі запитання, а я знайшла номер менеджера Ділана. Надіслала його Академії есемескою.

Минула доба, а Ділан так і не відповів, чи приїде на вручення. Мовчав, немов миша. У коментарі газеті «Даґенс Нюгетер» Шведська академія заявила, що вони хоча б сконтактували з агентом Ділана, і той «не знає, чи артист коментуватиме отримання нагороди, і коли це станеться». Ділан, певне, набирався сил перед концертом, а будити його ніхто не наважувався.

Тато ж того дня прокинувся о шостій ранку, щоби поїхати на прямий ефір на радіо. Наставив собі будильників, причепурився і вчасно спустився до таксі. Може, коли треба.

Я саме снідала з дітьми й увімкнула радіо — воно в мене старе, з антеною, ховалося поміж дитячих малюнків, газет і фруктів на вікні. Моя донька, Наташа, хрумала пластівці, викидаючи частину на живіт. Я погладила її щоку — таку кругленьку й милу. Своім ім'я вона завдячує ролі, що я її грала у «Війні та мирі» багато років тому. Ніколай, мій син зі світлими,

як золото, кучерями, втупився в телефон, йому скоро йти до школи. На жаль, його вже так не попестиш, як меншеньку. Лассе мовов кавові зерна, і коли ті билися об леза в кавомолці, здавалося, що кухня от-от вибухне. Я намагалася почути голос батька по радіо. Вдалося розчути, як журналіст запитав:

— Тож, Іззі, що ви думаєте про те, що Ділан отримав Нобелівську премію?

— Це мало статися ще тридцять років тому! — без сумнівів випалив тато.

За кілька годин я зустріла його в нашій крамничці, де він чекав на мене, схилившись на вхідні двері. Був спокійним, але нетерплячим, хотів випити кави. Ми пішли до нашого улюбленого кафе на вулиці Святого Павла.

Сіли на високих барних стільцях біля вікна, поруч. Дивилися на вулицю, розглядали людей, що проходили повз. Я поплескала його по спині. Відчула тепло за сорочкою. Тато ніби став меншим. А колись був найвеличнішим.



## 1980

Мені шість і ми лежимо на траві на Маріатор'єт. Ми так часто робили. За коцик нам слугував темно-блакитний піджак батька. Тато лежав на животі й писав щось маленькими літерами в щоденнику. Я поклала голову на його спину й розглядала свій комікс. Їх продавали за рогом усього за дві крони. Навіть не скажеш, що вживані. Трава лоскотала мої ноги та руки.

Так ми й лежали годину чи дві. Іноді я відходила й гойдалася, занурювала ноги у фонтан. Іноді хтось із нас засинав. Насамкінець тато обтрушував піджак і ми йшли до крамниці.

Крамничка. Магазин. The Store. Він існував завжди, ще коли я була геть малою. Другий дім, татові покої. Він клацав друкарською машинкою, щось вирізав і клеїв — робив свій журнал народної музики. Одну сторінку за іншою. А я ж малювала. Тут було чимало книжок про народну музику. Всюди. Татова бібліотека. Високі полиці, плакати-оголошення концертів і фотографії завішували всі стіни. Ножиці, скотч, клей. Він вирізав статті з «Дагенс Нюгетер», «Свенска Дагбладет», «Афтонбладет» і «Експрессен». З іноземних газет — теж, якщо такі потрапляли йому до рук. Клеїв усе на окремий папірець, записував дату і складав у папки. Папки тато присвячував різним темам: фолкмузиці, Ділану, війні в Камбоджі, а також ізраїльсько-палестинському конфлікту. Я робила свою газету, брала в тата кольорові ручки, лінійки і клей-олівець.

Іноді він ставив попід дверима Золотий чобіт, щоб ті не зачинялися. То була нагорода від «Дагенс Нюгетер», яку зазвичай вручають найкращим закладам міста. Я насправді не знаю, за що її дістав тато. Мабуть, то все через зв'язок

крамнички з народною музикою. Сама нагорода мала вигляд старого поношеного чобота, у якого підошва відклеїлася так, що аж видно цвяхи, якими її прибивали. Чобіт справді був золотим, навіть шнурки позолочені. Я його часто носила, він важив кілька кілограмів.

Іноді хтось приходив. Переважно чоловіки. Питали про платівки чи книжки, прагнули дізнатися, чи тато справді знав Ділана. Батько зітхав. Асортимент був не багатим, лише кілька платівок і низка музичних інструментів. Більше чогось запропонувати було годі, тож тато намагався продати свій журнал. Він коштував лише п'ять крон.

— Ви маєте мене підтримувати! — кричав.

Якщо гість нічого не купував, тато його виганяв і ми дивилися, як він у повному шоці спускався вулицею.

Крізь три великі вітрини виднівся тротуар і величезне дерево, яке влітку кидає тінь.

## 2016

Я сиділа на стільці в чужій кухні. Нафарбувалася так, щоб виглядати природно, але й водночас дещо вродливішою, ніж є насправді. Чоловік, який робив документальний фільм про батька, схоже, хотів, щоб квартира, яку він винайняв, здавалася моєю. А я мала сидіти, пити каву перед вікном і мати розслаблений вигляд. Я зігнула ноги, підтягнувши їх до живота, намагаючись мати богемний вигляд у своїй чорній сукні.

Режисер сидів на табуретці біля камери за три метри від мене. Без упину балакав, хотів знімати мене проти світла. Я запитала, чи не зостанеться тоді від мене лиш силует. Ідеальним британським акцентом він відрізає, що його супердорогі камери це виправлять. Усе виправлять. А відтак натиснув на кнопку запису.

— Розкажіть, будь ласка, про крамницю вашого батька в Нью-Йорку.

Я не пам'ятала імен усіх, хто там грав шістдесят років тому, а через нерви англійською говорити стало складніше. Я почала водити пальцями навколо вінців кружки, долоні пітніли.

Чоловіка моя відповідь не влаштувала. Він повільно зачитав список, хотів, щоб я запам'ятала всіх. Я випростувалася, намагалася вдавати, ніби знала це.

— У батьковій крамниці грали Джоан Баез, Джоні Мітчелл, Боб Ділан, Еммілу Гарріс, Піт Сігер, Міссісіпі Джон Герт, Патті Сміт, і... е-е-е... багато інших музикантів і поетів.

Помітила, як почала затинатися.

— Вона була немов... Мекка для шанувальників фолкмузики в Грінвіч-Віллідж.

Дві наступні години я повторювала речення, як просив режисер. Казала, що тато народився в Бронксі 1928-го, що його батьки були з Польщі, але переїхали до США. З награним ентузіазмом я розповіла, що наприкінці 1950-х він відкрив центр народної музики в Нью-Йорку, і що туди приходив Боб Ділан і писав тексти пісень на батьковій друкарській машинці.

Я прочистила горло:

— Якось до тата приїхали шведські артисти, Бйорн Стобі й Уле Юрт, він затоваришував з ними й закохався у шведську народну музику. Через цю любов і відразу до війни у В'єтнамі вони з мамою в 1973 переїхали до Швеції. Через рік у них з'явилася я.

Режисер гортав нотатки. Гадаю, йому не цікаво, що мої батьки розлучилися одразу після мого народження, тож не розповіла цього. Змовчала й про те, що відтоді в мене було два життя — одне «в мамі», друге «в тата».

Зрештою, ми все відзняли. Мене висадили на Маріатор'ет і я витерла долоні об сукню. Глибоко вдихнула й поглянула на блакитне небо.

1981

Життя в Стокгольмі повільно вирувало, були літні канікули й ми з татом пішли до парку ім. Карла Бйорна. Під ногами розпечений сірий асфальт. Ми сіли на лавки з різних боків столу. Тато купив пів літра морозива. З нугою і ваніллю. Воно було дешевшим і, можливо, навіть смачнішим за ескімо. Тато дістав з кишені дві невідомі чайні ложечки й доволі чистий ніж, що він їх узяв удома. Морозиво мали поділити навпіл із точністю до міліметра, то була свята традиція.

Тато свідомо провів ножем рівнесеньку лінію. Ми переконалися, що половинки справді однакові. Батько майже завжди пишався результатом. Він був феноменальним сином пекаря «from the Bronx», який ще в дитинстві навчився різати хліб на однакові за розміром скибки. Тоді він щоранку в запиленій борошном пекарні в Нью-Йорку перекидався з молодшим братом свіжоспеченим хлібинами.

Морозиво вже підтануло, ми ж не телепортувалися з магазину до парку. А тут крім мене, тата й кількох впертих голубів нікого не було. Усі виїхали за місто. Їли в цілковитій тиші. Лише ложечки стукали по бортиках відерця. Зазвичай ми визбирували морозиво до останньої краплини. Щось витікало. Липке. Смачне. І завжди залишало пляму на татовій сорочці чи штанях.

То була головна мить дня, пригода, на яку вистачало грошей. Якби то був один із днів, коли ми могли собі дозволити трохи більше, то купили б ще лотерейний білет. Отой, з якого потрібно зішкрібати покриття, сподіваючись, що під ним будуть потрібні цифри. Якщо ми вигравали п'ять крон, то мали змогу купити

щось іще, щось інше. У нас були лише ті гроші, які були в татовій кишені.

І хоч машини ми не мали, тато іноді оплачував парковку в автоматі на вулиці. Це коштувало кілька крон і тато піднімав мене, щоб я опустила монету в приймач. Мене завжди проймав якийсь лоскотний холодок, коли монета дзвеніла в паркоматі і він друкував талон. На ньому зазначався час, дата і тривалість паркування. Фактичної користі ця покупка не мала. Вона давала лише емоції. Гадаю, так ми відбирали в когось паркувальне місце.

У парку я гойдалася. Туди й назад, туди й назад. Моє довге волосся розвіювалося, щось усередині трохи стискалося. Липкі від морозива пальці торкалися заліза. Ланцюги поскрипували на місці кріплень, немов у трансі. Краєм ока я бачила пташку, хмару й тата, що читав газету. Могла сидіти так кілька годин поспіль.

Коли ми йшли додому, мою голову позначила послідом ворона. Я притискалася до будівель, намагалася заховатися за татом. Цікаво, чи допоможе він мені це все відмити, коли ми прийдемо додому? Можливо, ми помиємо волосся в кухонній раковині, а може, просто витремо серветками.

## 2016

Надворі стояв листопад і я саме завела Наташу в садочок. Калюжі вже вкрилися першим інієм. Я швидкими кроками йшла тротуарами Сьодермальму, аж тут зателефонував тато. Його голос був радісним, але водночас здавалося, що йому складно дихати. Він ламаною шведською зачитав лист:

— Фондація Нобеля... має честь запросити пана Ісраеля Янга взяти участь у заходах з нагоди вручення Нобелівської премії...

Зупинився, сказав, що не бачить, чи мене теж запросили. Я попросила читати трохи повільніше, а батько обережно продовжив.

— Церемонія нагородження лауреатів відбудеться 10-го грудня о 16:30 у Стокгольмському концертному залі, а потім у Ратуші планується проведення Нобелівського бенкету. Ні, про тебе в листі нічого немає!

— А з іншого боку?..

— What?

— Спробуй перевернути запрошення.

Тато знову і знову читав те речення, зрештою, підвищив голос, вимагав, щоб я дізналася, що нам робити. Хотів, щоб я поїхала до себе додому й поглянула, чи не відправляли запрошення і мені. Я пробурмотіла, що просто зараз це зробити не можу й подумала собі: «Well, well, побачимо». У будь-якому разі, було б добре когось запитати, може, перетелефонувати тій жінці зі Шведської академії, котра шукала номер Ділана. Я шукала в телефоні есемеску, яку їй відправляла, почула, як тато знову ламав язика:

—... честь запросити пана Ісраеля Янга взяти участь у заходах з нагоди вручення Нобелівської премії...

Наступного дня він подзвонив знову й нарешті зачитав лист повністю. Слово в слово, нічого не плутаючи. Тепер, коли він нікуди не поспішав, нам вдалося зрозуміти, що він може когось привести з собою.

Того дня тато мав прийти до нас на вечерю. Я забрала його з крамнички.

— Ти взяв з собою те запрошення? — перепитала я, коли ми сіли в авто.

Він відповів, що не пам'ятає, можливо, залишив на кухні вдома. Я розвернула авто на 180 градусів і ми поїхали до тата. Краще забрати запрошення, доки воно не зникло. Якщо воно ще не зникло.

Тато залишився сидіти в темному авто, поки я бігла до його під'їзду. Не зуміла дочекатися на ліфт, піднялася сходами на п'ятий поверх і встромила ключ у замок. Давно я тут не була. Лампа в коридорі зламалася, я собі запам'ятала, що її треба полагодити. Скільки ж часу вона вже не працює? На холодильнику, який тато поставив у коридорі, висіли фото онуків і мене. Самотня картина прикрашала стіну його спальні, на нічному столику стояв запилюжений годинник, а на вікні — кілька вазонків. В одній з каструль на кухні лежало пів картоплини, навколо якої метушилася мошка.

За тридцять секунд я обійшла всю квартиру. Напевне, вартувало б допомогти татові повісити більше картин, аж якось занадто тут пусто. Та, зрештою, він тут і не живе, квартира лише формальність, усе його життя — це крамниця.

Нобелівське запрошення, маленький білосніжний конверт лежав на столі на кухні, який для тата правив і за письмовий стіл. І хоч стіл був порівняно чистим, на ньому однаково виднілися вічні сліди від плям, які годі було відмити. На конверті тато великими й жирними літерами написав: «10 грудня». Я обережно поклала конверт у кишеню куртки. Тепер



до тата. Та в повітрі стояв якийсь запах. Смерділо. Я оглянула ліжко, підняла покривало, що акуратно лежало на матраці. Мабуть, ліжко застеляла покоївка. Блакитне простирадло було зім'ятим, його поверхнею розсипалася, немов гравій, відлущена шкіра. Не мала часу із цим порсатися. Ще одна ментальна нотатка: «Сказати покоївці, щоб та нагадувала татові про зволожувальні мазі й пильнувала за постільною білизною. Щодня!» Моє нутро немов щось стиснуло. Я мушу частіше сюди приходити, більше допомагати. Що ж це так пахне?

Коли я зайшла до вбиральні, у мої ніздрі вдарив сморід. Я ввімкнула світло. Чи в кошику для прання є брудний одяг? Кришка на унітазі стояла сторчма. Унітаз забився. Я кілька разів натиснула на кнопку спуску води. Налила у вазу води. Тато й досі чекав знизу, скоро його терпець увірветься і він підніметься, думаючи, що я не знайшла лист. Машину ніхто тоді не замкне. Діти чекають на вечерю. Чому я все це роблю сама?

Вазу за вазою я виливала всередину. Як давно це сталося? Один, два дні... Досі неможливо змити. Залишається лише одне. Я взяла на кухні найстрашніший ніж. Відчула всю абсурдність ситуації: жінка в куртці з елегантним запрошенням у кишені стоїть і ріже те, що потрібно порізати. Без рукавичок. Просто робила те, що мусила. Знову натиснула на кнопку. Спрацювало. Ніж кинула в сміттевий мішок, зав'язала його і викинула, замкнула двері й побігла сходами донизу. Чула, як ніж спускався сміттєпроводом.

Надворі сіявся дощ, немов природа не могла вирішити, чи вже зима, чи досі осінь. Я зателефонувала Лассе, пояснила, чому ми запізнюємося. Його б точно знудило, якби йому довелося щойно опинитися на моєму місці. Темний силует батька виднівся в машині. Він дещо розслабився, коли я сіла, мабуть, жалів мене, коли я розповідала про те, що сталося.

Ми поїхали додому, а він безупинно говорив про те, як бадьоро він почувається, скільки сили має, що щодня гуляє по кілька годин, хвалився, що ніхто його не переможе.

Ніде правди діти, тут тато мав рацію, йому 88 і він був здоровим, як бик.

## 1981

На першому поверсі центру дозвілля «Шеппсгольмгорден» пахло дьогтем, адже тут проводять курси з суднобудівництва. На дерев'яній підлозі лежали товстезні мотузки, а я гралася ними, уявляючи, що це змії. Також тут був вузький прохід у кінці якого на стелі виднівся люк. Коли я його відкривала, то бачила ноги тата й усіх інших танцівників. Тато кричав, наголошуючи кожнісіньке па. На паркеті його слово — закон.

— ONE, TWO, THREE, FOUR!

Я піднялася й сіла перед сценою, звисивши ноги, дивилася на батька, який учив інших танцювати сквер-денс. Він горланив і гучно вистукував такт ногою, на його шиї висів зав'язаний червоний носовичок. Танцівникам підігравав гурт «Steamboat Entertainers». Під ногами двигтіла підлога, ходила ходуном. Тато вибивав дрібушки, смикав і тягав учнів. Живіт скрипаля не вмещався в штанях, його піт летів на всі боки, струни рвалися, а сам він мав величезні вуса й підтяжки. Інший музикант також був вусатим, співав дуже низьким голосом, а жінка, що грала на банджо, мала на голові хустину, зав'язану у вузол. Я знала їх із самого малечку.

— Back to BAAAAACK!

Один чоловік помилився і тато сильно смикнув того за руку, поставивши на правильне місце. Батько пробурчав:

— Schmuck and fucking idiot!

Я відвернулася. Почула, як скрипаль гаркнув:

— Чорт, Іззі, заспокойся!

Знову заграла музика. Я піднялася на паркет і тепер танцювала з татом.

— SAAACHEZ DOWN!

Ніхто не танцював так, як ми вдвох.

Інші стояли, вишикувавшись у дві лінії, виплескували такт, підбадьорювали нас, свистіли. Ми в танці промчалися сценою. Я була маленькою, заввишки вдвічі нижча за всіх, але я відчувала ритм, летіла, волосся розвіювалося, а мої руки тримали татові.

— Ліва рука, права рука, і... МІНЯЄМО ПА-А-АРТНЕРА!

Тато був зосередженим, підказував мені, куди ставати, але між нашими руками, його великим кулаком і моєю тендітною ручкою, текла музика.

Під час перерви я сиділа на колінах у скрипаля, дуркувала, дражнилася. Їла бутерброд. Він мав грубі щоки, великі долоні, пахнув снюсом. Грав ложками, немов барабанными паличками, лупцюючи ними стіл, коліна й мої плечі. А я все сміялася.

Перерва закінчилася й «Steamboat Entertainers» знову почали грати. Я ж притулилася щокою до підлоги й відпочивала. Відчувала стукіт усіх ніг, що витанцьовували.

Певна річ, я була там. І коли тато ставив хореографію, і коли організовував концерти. Навіть пізно ввечері. Переважно я просто вешталася поруч, ховалася, гралася, шукала, куди можна піти. Я знала, як продавати квитки, як потоваришувати з різними дорослими. Знала, як чекати і як спати на татовому піджаку за колонкою. В одній із кишень він носив щоденник, а в іншій ручку.

Настав вечір і курс добіг кінця. Тато дістав пачку купюр і роздав музикантам гроші — порівну, не менше, ніж забрав собі. А потім поніс на плечах мене додому. Місячне сяйво падало на місто. На нас. Зазирило в усі вікна Королівського палацу.

2016

Я забрала тата з крамнички. Ми перейшли дорогу й простували тротуаром до лікарні. Насправді я не мала сил іти з ним, та й сама була хворою. Запитала, як там справи з кіношниками, що роблять документалку про нього. Він і гадки не мав, про що я говорила, навіть не пригадував, що провів з ними пів дня. Лише засміявся й проказав:

— Та вони ніхто. Хто зі мною тільки не хоче побалакати.

Викараскався, як і багато разів доти. Тато також не пам'ятав, що сталося зранку. Хоча залишався таким, як завжди, собою. Допитливим і нетерплячим, як дитина. І досі зупинявся кілька разів серед дороги, указуючи на щось цікаве, що він побачив. Десять метрів ми проходили за сто років. На ньому була яскраво-жовта шапка, а руки почервоніли від холоду.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

**BOOK2GO**  
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

**КУПИТИ**